

DEÁK JÓZSEF¹**A Belügyi Szemle a közpolitika szolgálatában
(1953–1990)****The Interior Review in the service of public politics
(1953-1990)****Absztrakt**

A pártállami rendszerben a rendészeti szakfolyóirat kapcsolata a politikával, nyíltan hirdetett politikai elkötelezettség volt, ami azonban a hatvanas évektől fokozatosan teret engedett a szakmai és a tudományos szempontoknak, de mindvégig akadályozta a magasabb szakmai hatások kifejtését, igaz korszakonként más és más intenzitással.

Ez az elkötelezettség miként változott a hazai bel- és külpolitikát illetően a folyóirat születésétől a rendszerváltás időszakáig?

Kulcsszavak: rendészeti szakfolyóirat, Belügyi Szemle, Belügyminisztérium, szakmai és tudományos szempontok, politikai elkötelezettség

Abstract

In the era of the party-state system the relationship of the law enforcement journal with politics was an openly advertised commitment which, from the 60s gradually left scope for professional and scientific points of view but still prevented the realisation of higher professional efficiency however, with different intensity in different periods.

How did this commitment to domestic and foreign politics change from the birth of the journal up to the political transition?

Keywords: the law enforcement journal, Interior Review, Ministry of Interior, professional and scientific points of view, political commitment

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem- National University of Public Service, E-mail: deak.jozsef@uni-nke.hu, ORCID 0000-0002-7661-4485

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

BEVEZETÉS

A vizsgált korszak működési módjának megfelelően, a Belügyminisztérium és benne a Belügyi Szemle is szigorú pártfelügyelet, pártirányítás alatt állt. A Szemle vezetése – tájékozódása alapján – készítette el hosszabb időre szólóan a szerkesztési irányelveket, majd az alapján az éves, valamint a havi laptervet, majd mindezek jóváhagyása után belügyminiszteri parancsban meghatározott szervezeti keretek között és módon gondoskodott a folyóirat, valamint mellékletei megjelentetéséről. A Belügyi Szemle, (közvetlen jogelődje a Rendőrségi Szemle 1953 januárjától jelent meg tíz éven át) fennállásának rendszerváltásig tartó szakaszában röviden áttekintjük miként hatott a rendészeti szakfolyóirat meghatározott politikai irányvonala, a korszakhoz igazodó közpolitikai kapcsolódása a lap szakmai arculatára. Működése során miként tükröződött a sajtó és a tudomány szabadsága, főként a lap külső értékelései, belügyi parancsok, a Szemlében megjelent cikkek alapján.

A közpolitikáról, a Kerecsi Klára tudományos akadémiai doktori értekezésében olvashatjuk egyebek mellett, hogy az, a társadalom egészét érintő kormányzati döntések mögötti, szakmailag megalapozott és egymással összehangolt elképzelések, eszközök, megoldások olyan rendszere, ami demokratikus politikai berendezkedés esetén a társadalommal folytatott érdemi párbeszéd nyomán segíti a társadalom fejlődését folyamatos politikai felelősségvállalás mellett. (Kerecsi, 2011, 131. o.)

A vizsgált korszak demokratikusnak nehezen nevezhető, viszont a Rendőrségi Szemle indulásakor diktatórikus politikai berendezkedés lerázására kitört 1956-os forradalom és szabadságharc, az azt követő megtorlás korszakával kezdődően a rendszerváltásig tartó időszak során a folyóirat cikkein át, a mind tudományosabb igényű írásokkal, jól követhető a fejlődés a demokratikus politikai berendezkedés irányába.

A belügyi folyóiratok összevonásáról, egyben a Belügyi Szemle megalapításáról szóló, szigorúan titkos(!), 1962-ben született 0023.sz. belügyminiszteri parancs szerint, „A jövőben fokozottabban kell segíteni a Belügyminisztérium előtt álló politikai-szakmai feladatok magasabb színvonalú végrehajtását.” (ÁBTL 4. 2.)

Ezért, az elmélet és a gyakorlat neves szakemberei bevonásával, a minisztériumban felmerülő belügyi teendők megoldásainak tudományos színvonalon történő elemzésére jött létre a Belügyi Szemle. (Deák, 2016, 40. o.)

A rendészeti szervezetek működésének alapja a kommunikáció. Az eredményes kommunikáció képessége a működés sikerességét biztosítja. (Kovács, 2016, 387. o.)

Hogyan felelt meg a lap az alapításakor elé kitűzött céloknak?

1. POLITIKA: „TÜKÖR-MOZAIKOK” AZ ÖTVENES ÉVEK RENDŐRSÉGI SZEMLÉJÉBŐL

1950-től a Belügyminisztérium tevékenységében háttérbe szorult a közigazgatási tevékenység és egyértelműen meghatározóvá vált az államvédelmi, rendészeti, rendvédelmi munka. Gyakorlatilag a BM rendőr-minisztériummá vált. (Boda-Sallai, 2016, 16. o.)

Az 1953 januárjában induló folyóirat lapalapítói ekként figyelmeztették a szerkesztőség munkatársait és az olvasókat: az „osztályellenesség, a bűnözők elleni harcnak épp oly szer-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

vezettnék, módszeresnek kell lennie, mint egy hadsereg harcának.” (Rendőrségi Szemle, 1953/1, 4. o.)

A mondat tartalmát mélyíti, ha felidézzük, hogy „A magyar határőrség, (akkor Államvédelmi Hatóság Határőrség néven) 1952-ben gyakorlatilag a rendkívüli állapotot közelítő, (talán el is érő) körülmények között tevékenykedett a magyar-jugoszláv államhatáron. (Fórizs, 1993, 22. o.)

E frontvonalról a következő hónapban már ekként tudósított a Szemle: „A Szovjetunió állambiztonsági szervei által leleplezett terrorista orvos csoportnak az volt a célja, hogy kárt okozó kezeléssel meggyilkolja a szovjet állam vezető személyiségeit.” (Rendőrségi Szemle, 1953/2, 99. o.)

Nem áprilisi tréfa volt a két hónap múlva között további fejlemény: „Megállapítást nyert, hogy az ezzel az ügygel kapcsolatban felelősségre vont professzorokat és orvosokat a Szovjetunió volt állambiztonsági minisztériuma helytelenül, minden törvényes alap nélkül tartóztatta le.” (Rendőrségi Szemle, 1953/4, 292. o.)

Az ötvenes évek elején rendőr felügyelte a cséplés ütemét, a szántás mélységét pedig centiméterrel mérte. De Nagy Imre első kormányzása idejének egyik júliusi cikkében már ezt olvashatjuk: „Hatóságaink önkényeskedései, a törvényszegések, a néppel való rideg, bürokratikus bánásmód, mint Rákosi elvtárs mondotta, komoly gátlói fejlődésünknek.” (Rendőrségi Szemle, 1953/7, 587. o.)

1955-ben már ismét erősödött az államterror: „Különösen falun a kulákok elszemteleződése fokozódott...” (Rendőrségi Szemle, 1955/4, 317. o.) Majd pár oldallal később: „A jobboldali liberális nézetek rendőrségünk munkájában egy sor területen jelentkeznek még. A parancsok, utasítások felületes végrehajtása, az elpuhulás, közömbösség, igénytelenség a beosztottakkal szemben.” (Uo. 320. o.)

A következő hónapban már mindezek következményeiről is olvashatunk a lap hasábjain: „... a jobboldali elhajlás, mint a spekuláció ösztönzője.” (Rendőrségi Szemle, 1955/5, 440. o.)

Erre ismerős válasz születik decemberre: „Alkalmazzuk büntető jogszabályainkat osztályharcos szellemben!” (Rendőrségi Szemle, 1955/12, 1043. o.)

„Úgy látszott; a folyamatot már nem lehet megállítani. A forradalom előestéjén, a Rajk-ügy és ami hozzá tartozik címmel 1956 októberében jelent meg a Szemlében Oszkó Gyula rendőr ezredes írása, aki maga is a koncepciók perék egyik áldozata volt.” (Korinek, 2013, 11. o.) „Törvénytelen nyomozási módszerek, verések, kikényszerített vallomások voltak 1945-49 között is. Nagyképűen kijelentettük, hogy ellene vagyunk az ilyen módszereknek – elvileg! Amíg azonban biztonsági szervek lesznek, addig kényszervallatás is lesz. Kispolgári érzelgősségnek, bárgyú filozofálásnak minősítettük a helyenként megnyilatkozó megütközést és még inkább a felháborodást. Ez a szemlélet odáig vezetett, hogy az ellenség hangjának minősítettünk minden tiltakozó szót, még akkori is, amikor a tiltakozás népünk soraiból hangzott el.” (Rendőrségi Szemle, 1956/10, 873. o.)

Ugyanebben a lapszámnak a 875. oldalán egy addig mellőzött téma is megjelent: Kárpáti László sürgette a védő jogainak biztosítását a nyomozás során. Az 1956-os forradalom

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

napjaiban szünetelt a szerkesztőség munkája. A forradalom leverése hónapokra hallgatásra ítélte a folyóiratot. Először 1957 tavaszán, egy összevont január-márciusi lapszámmal jelentkezett, amely már a megtorlás képeit idézte. Olyan képeket, amelyek a jelek szerint már az akkori legfőbb ügyész, Szénási Géza ízlését is sértették. (Korinek, Uo.)

„Arról azonban sem itt, sem máshol nem volt szó, hogy a fegyveres erők általános bántalmazásokra kaptak volna felhatalmazást. Ha a támadást másként elhárítani nem lehet, indokolt és jogos az erőszak alkalmazása – amelybe a gumibot használata is tartozik. Humánusabb is, mint a legtöbbször jóvátehetetlen löfegyverhasználat. De a gumibot nem nyomozási segédeszköz és az épületen belüli legmegfelelőbb viselési módja a – szegre akasztás.” (Rendőrségi Szemle, 1957/1–3, 119. o.)

A tovább finomodó ügyészégi útmutatásokra 1958-ban Götz János fővárosi főügyésznek a törvényességi időszerű kérdéseivel foglalkozó írásából is következtethetünk. „Ugyanakkor kerülni kell az olyan szemléletet, mintha az osztályhoz tartozás – az osztályhelyzetnek a cselekményhez való konkrét viszonyától függetlenül – egymagában növeli vagy csökkenti a társadalmi veszélyességet, vagy egyenesen a bűnösség vagy ártatlanság megállapításának alapjává válik.” (Rendőrségi Szemle, 1958/4, 251. o.)

2. A PÁRTPOLITIKÁTÓL A KÖZPOLITIKÁIG

A Belügyi Szemléről a vizsgált időszak első átfogó, írásos, objektivitásra törekvő értékelés, az 1963-ban, három belügyi folyóirat (Rendőrségi Szemle, Testnevelési és Sport Szemle, Büntetés-végrehajtási Szemle) (Deák, 2014, 241. o.) ötvözéséből alapított folyóirat megalapítása óta eltelt tíz évet áttekintő, a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) Belügyminisztériumi Pártvégrehajtó Bizottság 1973. február 23-i ülésére készült. A „Jelentés a Belügyi Szemle munkájáról” (MNLOL, 1973) című előterjesztésben dr. Déri Pál, főszerkesztő 18 oldalas írásos anyagban, mellékletében négyoldalmi, szemléltető táblázat, grafikon segítségével mutatta be a Szemle szerkesztőségének tevékenységét. Az írásos előterjesztéséhez szóban előre bocsátva: „Jelentésünkben arra szorítkoztunk, hogy az, a párttáborzatok miniszteri parancsok végrehajtását, a szerkesztőség direkt propaganda és mozgalmi tevékenységét reprezentálja, a problémák őszinte feltárásával a pártpolitikai és pártmunka stílusából adódón.” (MNLOL, 1973, 17. o.)

A Belügyi Szemle szerkesztősége akkoriban – az újjászervezett – Szerkesztőbizottság elvi irányítása mellett, a BM IV/I. Csoportfőnökség szervezetében, a csoportfőnök-helyettes irányítása alatt működött. A Belügyi Szemle előfizetőinek száma – esetenként néhány száz eltéréssel – átlagosan 11 000 körül mozgott. A folyóirat olvasóinak kb. 80%-a területi szervek és rendőrkapitányságok állományába tartozott. (MNLOL, 1973, 14. o.) A szerkesztőség tapasztalatai szerint olvasóik döntő többsége tiszthelyettes és beosztott tiszt volt.

A főszerkesztő a korszak elvárásainak megfelelően már a jelentés első részében számba vette a folyóirat által közölt, főként pártpolitikai témájú cikkeket: a pártpolitikai cikkek, vezércikkek, az MSZMP kongresszusai, a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság határozataiból adódó összbülgügyi feladatokkal foglalkoztak. (Uo.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Az MSZMP KB és Politikai Bizottságának a vizsgált tíz év alatt a belügyi szervek tevékenységére kiható határozataival kapcsolatosan mintegy 20 vezércikk látott napvilágot. Ezekben feldolgozták egyebek mellett az ideológiai munka, az időszerű kül- és belpolitika kérdéseit, a korabeli gazdaságirányítási rendszer alapelveit, a tudománypolitikai irányelveket, a tájékoztatási munka színvonalának emelését, az ifjúság helyzetének és megítélésének társadalmi oldalát, a cigánylakosság helyzetének megjavulását stb.

A párthatározatok közül kiemelten, az értékelés idején is foglalkoztak az MSZMP KB 1969. november 28-i – a Belügyminisztérium munkájáról szóló – határozata végrehajtásával, mind összelügyi szinten, mind szolgálati területenként. 1972-ben a belügyminiszter első helyettese adott átfogó képet e párthatározatok végrehajtásának tapasztalatairól. Ennek keretében, és több hasonló témájú cikkben, olyan kérdésekkel foglalkoztak a lapban, mint például az ideológiai diverzió elleni harc, a bűnözés objektív és szubjektív okai, valamint – a korabeli szóhasználat szerint – a szocialista országok bűnügyi szervezeteinek tapasztalatai.

Mindezek háttérében a szakmai anyagok is egyre nagyobb hangsúllyal jelentkeztek, igaz kapcsolódóan az állampárt belpolitikájához. Ilyen cikkekben nyertek kifejezést például, a (inkább fosztóképzőt jelentő „szocialista”...) törvényesség egyes kérdései, a népgazdaság és társadalmi tulajdon védelmének problémái, az erőszakos bűnözés visszaszorítása, az ifjúsági bűnözés megelőzése. A szakmapolitikai cikkekben a veszélyes bűnözők elleni rendőri fellépés módszerei, az utca rendjének megszilárdítása érdekében elért eredmények, a bűnügyi propagandamunka, a társadalmi segítőkkel való kapcsolatok, az igazgatásrendészeti munka javítása, a közlekedési fegyelem megszilárdítása és nem utolsósorban a vezetés színvonalának, a munka hatékonyságának emelése. Mint a jelentés hangsúlyozta, az 1971-1972-es években a Szemle, több mint 20 cikkben értékelte, a Belügyminisztérium szervezeti kiigazítása, illetve a személyi állomány szolgálati viszonyának kérdéseit.

A Szemle szerkesztősége igyekezett, a Belügyminisztériumi megyei jogú pártbizottsága által megszabott politikai szerepének betöltése mellett egyre jobban nyitni az olvasóin keresztül a társadalom problémái felé is: „A belügyi állomány ideológiai tisztánlátása, politikai erkölcsi szilárdságának növelése, a szakmai feladatok helyes, a pártpolitikát töretlenül megvalósító, végrehajtása érdekében az elmúlt három évben mintegy 25 cikket közöltünk, közöttük a központi állami szociális gondoskodásnak és magatartásnak erősítéséről szóló BM Pártbizottsági állásfoglalást.” (MNLOL, 1973, 4. o.)

A témák sokoldalúbb megvilágításának biztosítása érdekében a lap belső rovatait is bővítették, a nyolc állandó rovatot 13-ra, a korábbi 3 időszaki rovatot 9-re. Ez a publikációk műfaji gazdagodását is eredményezte. Állandó rovattá vált az Interjú, amelyben a belügyi és a külső szervek vezetői nyilatkoztak az aktuális problémákról, feladatokról.

A Szolgálati tapasztalatok rovatban egy-egy szakterület szolgálatsszervezési nehézségeit elemezték. Az állomány és olvasóik gondjait, tapasztalatait, észrevételeit a Fórum és a Reflexió rovatban közzé tették. Ezek kezdeményezően hozzájárultak egyes új jogszabályok, a Legfelsőbb Bíróság elvi állásfoglalásainak, a BM-utasítások – mint például a Büntetőeljárás-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

si Kodifikáció, a szakértői intézményről szóló törvény, a visszaeső bűnözők szigorúbb megbüntetéséről, a hazatérést megtagadókról szóló elvi állásfoglalások, valamint az erkölcsi bizonyítványok kiadásának egyszerűsítéséről, a rendőrök védő és támadó eszközeinek korszerűsítéséről megjelent utasítások kialakításához. Emellett előfordult az is, hogy egyes érintett szolgálati szervek nem reagáltak a felvetett problémákra. A szerkesztőség szociális jellegű felméréseket, közvélemény-kutatásokat is végzett és tervezte ezt folytatni a Belügyminisztérium munkáját érintő kérdésekről, az egyes szolgálatok beosztott állománya, és a külső személyek körében. Ezek összesített tapasztalatait Tükör rovatukban tették közzé. Ezen belül olyan kérdéseket érintettek, mint például a gazdasági vezetők, a sértettek, az ügyészek, ügyvédek, a gépjárművezetők véleménye a rendőri munkáról, a rendőrök intézkedési készségét befolyásoló tényezőkről, a bűnügyi szolgálat beosztottainak gondoljái, az önkéntes rendőrök helyzete stb.

A Belügyi Szemle a vizsgált tíz év alatt több mellékletet adott ki. Tájékoztatója, a Külföldi Figyelő 16 esetben jelent meg, mintegy 1 100-1 500 példányban. A Külföldi Figyelőben, számonként mintegy 20-30 cikket közöltek, a szocialista országok belügyi szervei, illetve a nyugati országok rendőrségi szakfolyóirataiból lefordítva.

A főszerkesztő, jelentésében önkritikusan megállapította, hogy a Belügyi Szemle szerkesztőségének azt a célkitűzését, hogy a folyóiratban megjelent cikkek időszerűen, az olvasók mind szélesebb köréhez szóljanak, még nem tudták maradéktalanul megvalósítani. A Szemle olvasói, bár jónak tartották a lapot, közülük többen nem egyszer szóvá tették, hogy egyszerűbb, közérthetőbb, az adott időben fennálló feladatokkal összehangoltabb és főleg a vezetők által írt cikket szeretnék olvasni. Egyes vélemények szerint a megjelent írások egy részének témaválasztása, a megírás módja eltér az olvasók érdeklődési körétől, képzettségbeli összetételétől. Az olvasók döntő többsége a folyóiratnak, az alkalmazott gyakorlatot bemutató cikkeit olvasta és érdeklődésük elsősorban ezekre irányult. Emellett a különböző szolgálati ágak beosztottai kevesellték a velük kapcsolatban megjelent cikkeket. Mindez visszatükrözi, hogy a Belügyi Szemle korabeli profilja mélységében és szélességében rendkívül heterogén olvasótábor igényeit volt hivatott kielégíteni, aminek nem kis nehézséggel, a helyes arányok figyelembe vétele mellett tudott csak eleget tenni. A szerkesztőség azonban úgy ítélte meg, hogy az olvasók nem jelentéktelen részének véleménye ellenére sem mondhatnak le az elméleti cikkek közlésétől, mert azok differenciált módon jelentősen hozzájárulhatnak az állomány képzéséhez és továbbképzéséhez, szakpolitikai, valamint szakmai ismeretszerzéséhez.

A jelentés szerint „... a szerkesztőség az utóbbi években rendszeresen megkereste a Belügyminisztérium központi és területi szerveit és témajavaslatokról tájékoztatást kért.” (MNLOL, 1973, 11. o.) Mindezekon túl megkapták az egyes témavizsgálatokról készülő összefoglalókat is.

Az anyagból kiderült, hogy a hetvenes évek elején a belügyi sajtó- és propagandaszervek vezetői, munkatársai részére speciális továbbképzést szervezett a BM IV/1. Csoportfőnökség, amelyeken az MSZMP KB munkatársai, az MSZMP Belügyi Bizottságának titkárai,

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

csoportfőnökök és központi osztályvezetők tartották, munkaterületüket, feladataikat részletesen bemutatva, és biztosították a konzultáció lehetőségét is.

A Belügyminisztériummal együttműködő külső szervek, intézetek vezetői, szakemberei közül 736 fő volt a Belügyi Szemle szerzője. Ez évi átlagban 60-80 főt jelentett. A külső szerzők foglalkoztatása a vizsgált időszak végéhez közeledve abszolút és viszonylagos értelemben egyaránt csökkent – derül ki a jelentésből. (MNLOL, 1973, 13. o.) Írásaikra azonban témáik időszerűsége és a belügyi munkával való szoros összefüggés miatt – továbbra is igényt tartottak. A Belügyi Szemle szerzőivel a szerkesztőség rendszeresen kapcsolatot tartott. Javasataikat, témáikat figyelembe vették és segítették őket tanulmányaik elkészítésében. Ekkoriban is előfordult, hogy egyes szerzőkre őszinte hangvételű cikkeikért előjáróik nehezteltek, főleg, ha belső problémákat, munkabeli fogyatékoságokat tártak fel. Nem egy esetben intrikáknak is ki voltak téve.

3. BELÜGYI ÉS TÁRSADALMI POLITIKAI VÁLLALÁSOK, VÉLEMÉNYEK

A szerkesztőség, elkészítette a Belügyi Szemle szerkesztési irányelveinek alapját. A tételen felsorolt feladatok között, 1973-ban egyebek mellett szerepelt:

- a belügyi munkákat segítő, az állomány politikai szilárdságát, összbelügyi szemléletét erősítő pártpolitikai cikkek megjelentetése, az eszméinktől idegen ellenséges nézetek, kispolgári megnyilvánulások leleplezése;
- a Belügyminisztérium szervezeti igazgatása, valamint a személyi állomány szolgálati viszonyait érintő rendelkezések gyakorlati alkalmazási tapasztalatainak, problémáinak feltárása; a korszerű, a munka hatékonyságát biztosító módszerek. Elsősorban a vezetélemélet, az informatika és a számítástechnika legfrissebb eredményeinek ismertetése;
- az egész belügyi állomány állambiztonsági ismereteinek bővítése, szemléletének, fellépésének alakítása;
- a népgazdasági és a társadalmi tulajdon védelme, az ország gazdaságirányítási rendszerének sajátosságaiból adódó problémák felvetése, különös tekintettel a gazdasági szabályzók és a belügyi eszközök összehangolt alkalmazására, valamint a korrupció, a harácsolás, a vásárlók megkárosítása ellen folytatott harcra;
- a közbiztonságot veszélyeztető, erőszakos módon elkövetett garázda jellegű bűncselekmények kriminológiai és kriminalisztikai kérdéseinek, elveinek, valamint gyakorlati megoldásainak publikálása – figyelemmel a bűncselekmények jellegére és ifjúkori elkövetőire;
- a büntetőeljárásról szóló új törvénynek és nyomozási utasításnak a belügyi állománnyal történő megismertetése, kommentálása, gyakorlati alkalmazásuk elősegítése;
- a közlekedésről szóló kormányhatározatra vonatkozó figyelemmel, a közlekedésbiztonság növelésére irányuló törekvések rendőri kérdéseinek tárgyalása;

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

- a határőrizet és a tűzrendészet, valamint más szolgálatok aktuális problémáinak felvetése – különös tekintettel, a belügyi szolgálatokkal való együttműködésre;

A párt végrehajtó bizottsági ülésen megjelentek közül, az előterjesztéssel kapcsolatban többen is feltették kérdéseiket, elmondták megjegyzéseiket, ezek közül emeltem ki a témával kapcsolatban legfontosabbaknak tartottakat.

Szekeres Márton (r. ezredes, a BM pártbizottság titkára) szerint a Szemle színvonalas, elismert, tudományos színvonalon álló folyóirat, cikkeivel jelentősen segíti a minisztérium előtt álló központi feladatok végrehajtását, jók a rovatok arányai. A növekvő ideológiai harc közepette indokolt a lap politikai jellegének erősítése. Ezen belül fontos lenne az időszerű, alapvető párthatározatokra való reagálás, valamint többet foglalkozhatna a Szemle a nemzetközi osztályharcra összefüggő konkrét ideológiai kérdésekkel. A Központi Bizottság novemberi határozata és a Minisztertanács feladatul adta a lakossággal közvetlen kapcsolatban lévő államigazgatási tevékenységet feldolgozó cikkek írását, ami végső soron a belügyi munka segítése és a párthatározat végrehajtásából adódó konkrét feladat. Többet kellene foglalkozni közlekedésrendészettel, közrendvédelemmel, nem feledkezve meg az összelügyi szemléletről, a helyes arányokról. Gyakorlatiasabb cikkek kellene. A lap alkalmas lenne szélesebb körben történő terjesztésre is.

Dr. Prohászka József (r. ezredes, Rendőrségi Csoportfőnökség, osztályvezető): Az igazi tudomány közérthető. A „tudományossá tetttség”, a bonyolítás teszi érthetlenné az egyes írásokat. Például a Kriminológiai Intézetnél a népgazdaság-védelmi problémák tudományos elemzésére konferenciát hívtak össze. A 22 felkért gyakorlati szakembertől senki nem vállalta az előadást, mert aki csak az elméletben van otthon, nem tud hozzászólni, aki pedig a gyakorlatban dolgozik, annak nincs ideje felkészülni munkája mellett tudományos társaság előtt előadni.

Györök Ferenc (r. vezérőrnagy, a Rendőrtiszti Főiskola parancsnoka): A Szovjetunióból sok érdekes cikk, tanulmánykötet érkezik. Jó lenne ezek adaptációja, amire folyamatban van egy fordítócsoport felállítása. A Rendőrtiszti Főiskola levelező tagozatának beindításához sokat segíthetne a Szemle, ha a tanárok előadásait cikkekben feldolgozva megjelenetné, amiket mi kötelező, illetve ajánlott irodalomként felhasználhatnánk az oktatásban. Például a 13-as számból kértünk háromszáz példányt, ezzel a tananyag-, szakanyag-készítés területén sok munkát másra fordíthattunk.

Faragó Sándor (BM PB tag): A Szemlében sokszor vannak külföldi lapokból átvett rövid közlemények 3-4 sorban valamilyen technikai csodáról, amit az olvasók nem értenek, ezért jó lenne bővebben kifejteni, hisz a beosztottak ilyen anyagokat a jövőben is kérnének... Az állambiztonsági terület bemutatásában nagy a lemaradás. Az ide szánt anyagokból le kellene hámozni a tényleges titkokat, hogy minél több anyag bekerüljön. Saját területünkön is sok kutatási eredmény van, már működő gyakorlati alkalmazással, de ez tabunak számít, és nem lehet megismertetni. A már említett titkos melléklet alkalmas forma lenne az ilyen jellegű anyagok közzétételére.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

[A rendészeti szervektől érkező kéziratokkal kapcsolatban a titkosság – nyílt közlés dilemmája vissza-visszatérően végigkíséri a Belügyi Szemle működését. A sajtó nyilvánossága és a rendészet, rejtőzködő természete közötti ellentmondás ugyanis komoly akadály lehet a tudományos vitáknak, de a kritikai megközelítésnek is. A titok ugyanis gyakran nem a jog, parancs, avagy szakmai szükséglet, hanem a szervezet működési zavarainak ellepezését szolgáló eszköz. Például a rendőrséggel kapcsolatban olvashatjuk Finszter Gézánál a más rendészeti szervekre szintén vonatkoztatható megállapítást:

„A titkosság nagyon sokáig megóvta a rendőrséget is attól, hogy belső bajai országvilág előtt feltáruljanak...” (Finszter, 1993, 16. o.)]

Anda János, (r. ezredes, a pártbizottság titkára):

– Miért nem reagált a szerkesztőség bizonyos vitacikkekre? (Például amelyben a szerző más szervezetet bírál, észrevételt tesz és ez a lapban visszhangtalan marad, miért? Ilyen, amelyek az egész belügyi állományt keményen bírálja kulturálatlansága miatt...)

A hozzászólásokból kiderült, hogy a végrehajtó bizottság tagjai pozitívan értékelik a Belügyi Szemle munkáját. A belügyi vezetés is látja ezt, amit a szerkesztőség munkatársainak kitüntetésével, dicséréivel ismer el. Eredményes, színvonalas a folyóirat, helyes volt, hogy bővültek a rovatok és a törekvés, hogy minden szolgálati ág megjelenjen a Szemlében. Komoly szerepük van még a törvényesség helyes értelmezésében, alakításában. Mutassa ezt be a bíróság és az ügyészség oldaláról is, de lehetőleg nem hangulatkeltő módon. Tehát a törvényességgel még konkrétabban, még jobban foglalkozni kell. A jó tapasztalatok átadására szintén fordítsanak nagy figyelmet. A folyóirat fontos feladata, a szervek közötti együttműködés erősítése, a BM szervezeti kiigazítása után. Feladat az összbelső szemlélet kialakítása, írásai kerüljenek közelebb a gyakorlatiassághoz. A vidék felé a lap plusz missziója a tájékoztatás. A lapnak többet kellene foglalkoznia az újonnan megjelent miniszteri parancsokkal. Nem szó szerint, hanem cikkek formájában. Ne csak a szakterület vonalán fusson végig, az állomány biztos hálás lenne.

Az egyes szerveket a róluk szóló írásra reagáltatni kell, muszáj, például arra a cikkekre, hogy továbbra is viszik el a közrendvédelmi állományt a bűnügyi vonalra nyomozónak. Nem konfliktusokat kell előidézni, hanem reagálást kérni a másik szakágtól, vagy a szerkesztőségtől miniszteri parancsok alapján. Erre biztosan reagál a másik szakág. Ne lehessen felelőtlenül vádaskodni és jogos dolgokra is legyen visszareagálás. Ne maradjanak megválaszolatlanul fontos kérdések.

A fellazításra időben kell reagálni, akár megelőzve, de nem egy év múlva. Erre a lapnak missziója is van. Ha úgy érzik, hogy pártpolitikai vonalon retorzió éri a cikkírókat, ezt mi nem hagyhatjuk! A lap önköltsége 1 700 ezer forint, összevétele körülbelül 700 ezer forint. A lapot lehet tovább is bővíteni, de ez újabb anyagi kiadást jelent.

Várjuk a pártszervezetek támogatását, hogy a központi állományban olvasottabb legyen a Belügyi Szemle; időszerű, jó cikkek írására pedig ösztönözzük a pártszervezeteket. Déri Pál válaszai:

- Az intrika jelensége nem általánosan elterjedt. A szépített nyomozásokat intrika nem éri. A valós, műhibás cikkekre viszont annál érzékenyebben reagálnak. Azo-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

kat mundérbecsületbeli ügyként kezelik. A helyi szervek molesztálják a szerzőket, akik ezért a negatív részeket inkább kihagyják.

- Kiknek íródnak az elméleti cikkek? Ha egészen szűk körnek, közlésre alkalmatlanok. Ha nem a gyakorlati oldalról közelítenek, olvashatatlanok. Jelentős részüket külső szerzők készítik, akik nem ismerve a misztériumi gyakorlati problémákat, azokat nem merik felvetni. Ezért a minisztériumi alkalmazottakat kellene elméleti cikkek írására sarkallni. Eddig ezt nem tudtuk, különösen új tudományág megjelenésénél. Most arra törekszünk, hogy belső szerző felveti a minisztériumi gyakorlati problémát, amelyhez külső szerző ad elméleti megalapozást, felkészültséget.
- Tudományszervezés: belső szerzők gyakori szolgálati munkaterhelésük miatt nem tudtak írni; külső kutatóintézetek munkatársai jobban ráérttek, hiszen ez a munkájuk. Most a Tudományszervezési Osztály könnyíti, segíti, akár munkából is kivéve, a gyakorlati szakembereink cikkírását. Terveinket összehangoljuk a Tudományszervezési Osztály kutatási programjaival. Mi is támogatjuk tudományszervezést pályázatainkkal is, a fiatal elméleti szakemberek felkutatásában. Titkos mellékletek kérdésében nem tudok választ adni. A Szemle további mellékleteként jelennének meg a Tudományszervezési Osztály cikkgyűjteményei.
- Az Információ Feldolgozó és Felügyeleti Csoportfőnökségen dolgozók olyan információkat kaptak, hogy amíg nem produkálnak kézzelfogható eredményt, ne hívják fel a figyelmet, az érdeklődést a csoportfőnökség tevékenysége iránt. Viszont fura, hogy nekünk, ilyen témákban, külső tudományszervezési vállaltoktól kell szerzőket kérnünk, hogy lépést tudjunk tartani a fejlődéssel, noha ők nem ismerik a bűnügyi munkát. A Csoportfőnökség az év végére ígérte a bekapcsolódást a tevékenységünkbe.
- 1972-ben 34 cikk jelent meg társadalmi tulajdonvédelem témában, 32 kriminológiai, 16 pedig állambiztonsági témában. Az utóbbival kapcsolatban mi szeretnénk többet, de ha egy írás eléri a tudományos mélységet, abban a pillanatban nyílt közlésre alkalmatlanná válik. Próbálkozásaink, hogy elemzéseket közöljünk, módszereink kiapadását jelenthetnék, ezért ezek elmaradnak, noha különösen az operatív kombinációk a munka, a mesterség szépségét is jelzik.
- Mindig igyekeztünk súlyozni az arányok kérdésében, de például a társadalmi tulajdonvédelem és a kriminológiai cikkek esetében a kriminológiai cikk a politikai háttér feldolgozását is jelenti, így politikainak is sorolhatnánk.
- A magas színvonalú cikkek; atom- és rakétatechnika, valamint egyéb tudományos kérdések közérthető tárgyalásához még magasabb felkészültség kell, ezért, amint fokozatosan előbbre haladunk a tudományos kéaderképzésben, úgy oldódik meg ez a dilemma.
- A terjesztés: a minisztériumi kiadóhivatalokra tartozik, sajnos a központi állományánál nem megoldott. Járási, megyei szinten ez az előfizető tisztek

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

hálózatára épül, 20 éve jól kialakult. Propagandamunkára apparátusunk nincs, ebben kérjük a pártszervek, agitációs-propagandista vonatkozású segítségét.

- A kritizált szervezetek felszólítjuk a reagálásra, de addig nem szabad békén hagyni őket, amíg nem reagálnak, ezt elfogadom jogos bírálatnak...

E felvetések mélységéből látszik, hogy az adott pártplénum valóban komoly szakmai lapnak tartotta a Belügyi Szemlét és a téma fontosságának megfelelően foglalkozott a folyóirat értékelésével. A konkrét felvetések egy része, gyakran csak a főszerkesztő válaszából derül ki.

4. A BELÜGY KÉT KÖZPONTI SAJTÓORGÁNUMA

A második értékelő anyag a BM PVB elé terjesztendő anyag vitájára készült, amit a csoportfőnökségi bizottsága 1976. szeptember 16-i végrehajtó bizottsági ülésén tárgyalt. „A Belügyi Szemle, és a Magyar Rendőr ideológiai, politikai rovatainak munkájáról és a következő évek eszmei-politikai célkitűzéseiről” (MNLOL, 1976) témakörben. E napirendi pont előadója az akkori csoportfőnök, Mándi Sándor rendőr ezredes volt.

Az előterjesztésből kiderül, hogy a Belügyi Szemle tudományos szemlélettel, a szakmai színvonal emelésének igényével lépett a sajtóporondra havonkénti periodicitással, alapos, mélyreható tanulmányokkal. Mindkét sajtóorgánumban közös a – kor igényei szerinti – nevelő célzatú törekvések jelenléte, a rendészeti téma átpolitizálása, elméleti és gyakorlati kérdések – bár eltérő mélységű – együttes tárgyalása.

Az anyag ezúttal is rögtön az elején leszögezte, hogy a Magyar Rendőr, illetve a Belügyi Szemle eszmei, politikai és nevelőmunkájának alapját az MSZMP kongresszusának, Központi Bizottságának és Politikai Bizottságának határozatai rögzítik – figyelemmel azok belügyi vetületére, továbbá az állam- és közbiztonság védelmével kapcsolatos időszerű feladatokra. Ezekon kívül orientálják még az MSZMP Belügyminisztériumi Végrehajtó Bizottságának határozata, továbbá az MSZMP BM 8-as Végrehajtó Bizottságának e témában született döntései.

„A Belügyi Szemle elméleti igényességgel írt tanulmányokban és cikkekben igyekszik elősegíteni a vezetők, valamint az állomány képzettségének a növelését, a politikai és Szolgálati követelmények elvi és gyakorlati teljesítését.” (MNLOL, 1976, 3. o.)

Mint a továbbiakból kiderül, az ülést megelőző években mindkét sajtóorgánumnak szerepe volt az állomány eszmei, politikai nevelésében, ideológiai tisztánlátásának, elvi szilárdságának erősítésében, a „szocialista” társadalom iránti elkötelezettségének elmélyítésében, az összbelügyi szemlélet szilárdításában és a társadalmi kapcsolatok további kiépítésében. A két kiadvány pozitív hatással volt a személyi állomány magatartására, munkastílusa színvonalának az emelésére.

Hozzájárult a BM szolgálati ágainak, munkatársainak kölcsönös megismeréséhez. A BM központi sajtóorgánumai eredményesen segítették a személyi állomány, valamint az önkéntes segítők tájékoztatását. Rendszeresen beszámoltak az MSZMP kongresszusai,

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Központi Bizottsága, Politikai Bizottsága határozatairól, azok belügyminisztériumi végrehajtásáról. Mozgósítottak a sajtó agitációs és propagandaeszközeivel a politikai és szakmai feladatok gyakorlati végzésére, kifejezték a belügyi munkát önkéntesen segítők megbecsülését. Ezekből a megállapításokból is világosan kirajzolódik mindkét lap – már korábban is taglalt – közvetlen pártirányítása, amelynek keretében az ideológiai küzdelem, az agitáció és a propaganda eszközeiként használták e minisztériumi központi sajtóorgánumokat.

A Belügyi Szemle rendszeresen bemutatta a központi és a területi szervek sokrétű tevékenységét, amelyet a bűncselekmények visszaszorítása, a közterületek rendjének és biztonságának a fokozása érdekében tettek. Cikksorozatok fejtették ki a személyügyi munka elveit, gyakorlatát. Ezzel összefüggésben a Belügyi Szemle szerkesztősége, a „Vezetés szervezés kérdései” címmel önálló rovatot indított, amelyben főleg külső szervektől, elméleti igényességgel közöltek tanulmányokat.

A Belügyi Szemlében több cikk is érintette az ifjúságról szóló 1971. évi II. törvényt. Cikk jelent meg a fiatal belügyi dolgozók előrehaladásáról is. Érdekesesek voltak az ifjúságpolitika megítéléséről, a fiatalkori bűnözés helyzetéről közölt írások.

A személyi állomány állambiztonsági szemléletének fejlesztésén túl, a nemzetközi osztályharc területén való tájékozódást is elősegítették a Belügyi Szemle állambiztonsági tárgyú cikkei, amelyek az ideológiai harc aktuális kérdésével foglalkoztak. Értékeltek a – korabeli szóhasználat szerint – „az imperialista hatalmak” fellázítási taktikáját, az ellenséges szervek aknamunkáját, az antikommunisták manőverezéseit, figyelembe véve az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferenciájának záróokmánya aláírásával létrejött helyzetet. A titkos háborúk történetéből rovat cikkei a jelentés szerint is igen népszerűek, olvasmányosak voltak. Külön figyelemre méltónak találták a II. világháború alatti híres szovjet hírszerzővel, Radó Sándorral készített interjút.

Nemcsak a jogpolitikai, hanem a szakmai munka szempontjából is jelentősek voltak az értékelés szerint a Szemlében a jogalkalmazás jogpolitikai irányelveiről szóló jogi normák ismertetéséről és értelmezéséről írt cikkek. Az akkoriban megjelent új büntetőjogi szabályok megismertetését, alkalmazását sokban segítették a Belügyi Szemle cikksorozatai és feltevéspályázatai.

A központi sajtóorgánumok sokrétűen foglalkoztak azokkal a parancsokkal és utasításokkal, amelyek célja az ország törvényes belső rendjének megfelelő védelmezése volt. Hozzájárultak az állomány szemléletének a formálásához abban a kérdésben is, hogy minden jogellenes cselekmény esetén az elkövetővel szemben – bárki legyen az – a törvényes keretek között kell eljárni. (A „bárki legyen az” beszúrásnak a pártállami hierarchia zavarmentes működtetéséhez mindig inkább hangsúlyozni kellett, mint betartani... – D. J.) A jogszerűség, a gyorsaság és a kulturáltság kérdéseivel, minden olyan követelménnyel, amely az állampolgárokkal való kapcsolat javításának a feltétele, több cikk is foglalkozott, hangsúlyozta az anyag.

Az elvártnál viszont kevesebb cikk jelent meg a munkahelyi légkört zavaró jelenségekről és magatartásokról. Nem bírálták elégszer azt az akkoriban még meglevő „hibás”-ként

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

jellemzett szemléletet, hogy a békeség kedvéért szó nélkül hagytak helytelen politikai, szakmai, magatartásbeli nézeteket.

A jelentés megállapítása szerint mindkét szerkesztőség irányítása, informáltsága, a vezetés színvonala, munkamódszere és káderhelyzete fokozatosan javult. Ez a szerkesztőségek munkahelyi légkörében, munkastílusában és közvetve a lapokban megjelent cikkekben érezte pozitív hatását

A szerkesztőségek informálását segítették a Belügyminisztérium által kinevezett szerkesztőbizottságok is. Mind a Magyar Rendőr, mind a Belügyi Szemle szerkesztési irányelveit, éves tevékenységét, a szerkesztőbizottságok hagyták jóvá. véleménynyilvánítással, tanácsadással segítették a szolgálati igények érzékelését, a szerkesztőségi célkitűzések megvalósítását.

A szerkesztőbizottságok tagjai általában képviselték a BM főcsoportfőnökségeinek, országos parancsnokságainak a lapokkal szemben támasztott igényeit. Segítették a témák felkutatását, a cikkek megírását.

A Belügyminisztérium központi sajtószervei közvetlen irányításának, vezetésének, s az ezzel összefüggő munkamódszereknek egyes kérdései gyakran szerepeltek különböző párt- és szakmai fórumokon, amire a jelentés is kitért, sőt tételesen felsorolta a felmerült problémákat, amelyek a következők voltak:

- időről-időre visszatérően felmerült, alighanem a szovjet minta okán, valamennyi belügyi sajtószerv összevonásának szükségessége, gyakran vitatták a szerkesztőségek szervezeti elkülönültségének indokoltságát, ezért problematikusnak tartották a szerkesztőségek önállóságának túlzott hangsúlyozását.

A szerkesztőségek szerkesztői és újságírói állományába tartozók többsége elvégezte a MUOSZ újságíró-iskoláját, illetve különféle szintű tanfolyamait. A Belügyi Szemlénél mindenki egyetemi-főiskolai végzettségű volt. Rendőrtiszti Főiskolai végzettségű volt a Belügyi Szemle munkatársainak fele.

A központi sajtóorgánumok szerkesztőinek a továbbiakra feladatul szabták egyebek közt, hogy fordítsanak különös gondot:

- a gazdaságpolitikai célkitűzések és feladatok megértetésére, összhangban a népgazdasági és a társadalmi tulajdon védelmével, erősítésével, érintve az állam- és közbiztonság védelmének, valamint fenntartásának társadalmi igényét, a bűnmegelőzési munka hatékonyságának növelését;
- a béke és biztonság megteremtéséért az európai enyhülés megerősítéséért és kiszélesítéséért folytatott harcra, propagandára.

5. A RENDSZERVÁLTÁS KÜSZÖBÉN

A változó nemzetközi körülmények és a belső gazdasági gondok egyre gyorsabb erjedést eredményeztek a magyar társadalomban is. (M. Szabó, 2011, 15. o.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

A rendszerváltást megelőzően, alighanem utoljára, a BM IV. Főcsoportfőnökségi Párt Végrehajtó Bizottsága, 1987. október 29-i ülésén (MNLOL, 1987) tárgyalta a fentiekhez hasonlóan átfogó módon a Belügyi Szemle szerkesztőségének három évet átfogó tevékenységét. Az ülésre készített jelentést az akkori főszerkesztő, dr. Finszter Géza rendőr őrnagy terjesztette elő.

A vizsgálatunk tárgyában a politikai és szakmai, tudományos cikkek arányával kapcsolatban a jelentés kiemeli, hogy a politikai és a szakmai mondanivaló arányai harmonikusan alakultak. Emellett a szerkesztőség beosztottai – akkoriban érthető módon – vállalták munkájuk politikai tartalmát is. A szerkesztőség hat hivatásos állományú tagja, (három rovatvezető, olvasószerkesztő, a főszerkesztő és helyettese) a kor szelleméhez igazodva úgy érezte, hogy tevékenységük hozzájárulhat a belügyi feladatok megvalósításához, ezzel pedig részesei lehetnek a korabeli szóhasználatnak megfelelően a „szocialista” társadalmi rend védelmezésének, a társadalom értékei oltalmazásának és azok további gyarapításának.

A szerkesztőség munkatársainak a társadalmi folyamatokról határozott véleményük volt, és ennek igyekeztek mindig hangot is adni. A helyi fórumokon a szerkesztőség munkatársai, talán munkájukkal járó széles látókörüknek is köszönhetően jellemzően kezdeményezők voltak, és ha erre lehetőségük nyílt, hallatták szavukat a folyóiratban is. Számos műfajon keresztül a munkatársak közvetlenül is megszólaltak szerzőként, riporterként vagy éppen vitavezetőként. Rendszeresen írtak könyvismertetéseket a folyóiratban, a monográfiák nagyobb részét maguk is elolvasták egyfajta szakosodott érdeklődés szerint, nagyjából tudva, hogy közülük ki, melyik szakterületen a járatosabb.

Az a vélemény alakult ki a szerkesztőségi munkájuk során, hogy szaklapot szerkeszteni csak úgy lehet, ha aktívan és folyamatosan benne élnek az újságírói-szerkesztői szakmai munka mellett, abban is, amit korábban csináltak. A tudományos kutatás szintén nyitva állt előttük, de minthogy a Szemle esetében elsősorban alkalmazott kutatásokról volt szó, ez a fajta tudományos tevékenység sem képzelhető el az érintett szakterülettel való szoros együttműködés nélkül. Ezt a gondot a cikkszervezések során, a belügyi szerzőkkel való kapcsolattartásban, a szakmai értekezleteken való jelenléttel, egy-egy terület vezetőjének a szerkesztőségi ülésekre való meghívásával próbálták enyhíteni. A jelentés által taglalt intervallumban, a beszámoló szerint, az a kedvező változás állt be, hogy több szakmai terület is megkereste a szerkesztőség munkatársait, csatlakozásukat kérve az ott folyó kutatómunkához.

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában három, a Belügyi Szemle tevékenységét értékelő eredeti forrásanyagra bukkantam. A pártállami rendszerben a Belügyminisztérium illetékes Belügyminisztériumi, illetve Csoportfőnökségi, majd Főcsoportfőnökségi pártbizottságok számára készített főszerkesztői, csoportfőnöki írásos előterjesztések, valamint az első és utolsó ülés szóbeli hozzászólásai dolgozatom számára sok értékes megállapítást tartalmaznak.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

ÖSSZEGZÉS

A vizsgált korszak működési módjának megfelelően, a Belügyminisztérium és benne a Belügyi Szemle is szigorú pártfelügyelet, pártirányítás alatt állt. Ez különösen érződött a közvetlen jogelőd – az 1953 januárjától induló – Rendőrségi Szemle, majd egyre gyengülő mértékben, 1963-tól a rendszerváltásig a Belügyi Szemle arculatára. Eközben pedig min nagyobb teret nyertek a folyóirat szerkesztésében a szakmai, illetve a tudományos szempontok.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. A Belügyi Szemle szerkesztősége állományának erkölcsi, politikai helyzete, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNLOL), M-KS 844 3cs 289 ő. e., MSZMP BM IV. Főcsoportfőnökségi Bizottság, 51-8/2/16/1987/2.
2. A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 0023. számú parancsa, Budapest, 1963. július 18. ÁBTL 4. 2 . 10-21/23/1962.
3. Az MSZMP Bm 8-as Bizottsága 51-8/2/12/1976, Jegyzőkönyv az 1976. szeptember 16-i végrehajtó bizottsági ülésről, MNLOL, M-KS 844 3cs 73 ő. e.
4. MNLOL M-KS 844 3cs 63 ő. e., MSZMPBMBIZ, KAR 17808 51-1/3/-4/1973.
5. Boda József – Sallai János: A belügyminisztérium feladatrendszerének változásai 1848–1959 között. Nemzetbiztonsági Szemle, 2016/1
 - a. http://uni-nke.hu/uploads/media_items/nemzetbiztonsagi-szemle-2016-1.original.pdf
 - b. A letöltés ideje: 2017. 02. 03.
6. Deák József: A Belügyi Szemle és jogelődjei a mindenkori politika és a rendészettudomány szolgálatában (1918-1990) In: Orbók Ákos (szerk.) A hadtudomány és a XXI. század, tanulmánykötet. Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2016.
7. József Deák: The Police, then Interior Review for the Forming of the Science of Law Enforcement; from its Beginnin to the Change of the Political System. West Bohemian Historical Review 2/2014.
8. Finszter Géza: Főszerkesztői önvallomás. Belügyi Szemle, Belügyminisztérium, Budapest, 1993/1.
9. Fórizs Sándor: Határesemények a magyar–jugoszláv államhatáron 1951–1952-ben, Új Honvédségi Szemle 1993/12, Budapest, 1994. XLVII évfolyam 12. szám
10. Kerezsi Klára: Konfrontáció és kiegyezés; a helyreállító igazságszolgáltatás szerepe a közpolitikában, Akadémiai doktori értekezés, Budapest, 2011.
11. Korinek László: Egy folyóirat útja a szolgálati használattól a társadalom szolgálatáig Belügyi Szemle, 2013/1.
12. Kovács Gábor: A szervezeti és vezetői kommunikáció sajátosságai a rendészeti szerveknél. Hadtudományi Szemle, 2016/1.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

13. M. Szabó Miklós: A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia története 1980–1989, Budapest: Zrínyi Kiadó, 2011.
14. Rendőrségi Szemle, 1953/1.
15. Rendőrségi Szemle, 1953/2.
16. Rendőrségi Szemle, 1953/4.
17. Rendőrségi Szemle, 1953/7.
18. Rendőrségi Szemle, 1955/4.
19. Rendőrségi Szemle, 1955/5.
20. Rendőrségi Szemle, 1955/12.
21. Rendőrségi Szemle, 1956/10.
22. Rendőrségi Szemle, 1957/1–3.
23. Rendőrségi Szemle, 1958/4.